

Sygn. I C 203/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Zofia Homa
Protokolant:	st. sekr. sąd. Jolanta Lisiowska

po rozpoznaniu w dniu 30 grudnia 2013 roku w Lublinie

sprawy z powództwa M. M.

przeciwko Skarbowi Państwa Okręgowemu Inspektoratowi Służby Więziennej w L.

o zadośćuczynienie i odszkodowanie

I. powództwo oddała;

II. nie obciąża powoda M. M. kosztami procesu;

III. nieuiszczoną opłatę od pozwu, od której powód był zwolniony przejmuję na rachunek Skarbu Państwa.

I C 203/12

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 11 marca 2012 roku (data nadania k. 7v) powód M. M. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa - Okręgowego Inspektoratu Służby Więziennej w L. kwoty 100.000,00 zł tytułem odszkodowania oraz kwoty 150.000,00zł tytułem zadośćuczynienia.

Uzasadniając zgłoszone w pozwie żądania powód M. M. wskazał, iż będąc pozbawionym wolności, przebywał w jednostkach penitencjarnych w warunkach poniżających godność osobistą, gdzie jest straszne przeludnienie, umieszczany był w celach, które nie spełniały warunków odnośnie powierzchni przypadającej na jedną osobę, wadliwa była wentylacja, nie było miejsca do umycia i jedzenia, w celach panował półmrok, z kącika sanitarnego wydobywał się fetor, co - w jego ocenie - stanowiło naruszenie art. 3 i 8 Konwencji Praw Człowieka, art. 100§2kkw oraz art. 40, 41 i 47 Konstytucji RP, jako podstawę prawną dochodzonych roszczeń powód wskazał przepis art. 448kc w zw. z art. 417kc i art. 24 kc / pozew k. 2-4 /.

W odpowiedzi na pozew, pozwany Skarb Państwa reprezentowany przez Dyrektora Okręgowego Służby Więziennej w L. zastępowany przez Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa wniósł o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów postępowania na rzecz pozwanego.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew, pozwany podniósł zarzut przedawnienia roszczeń za okres przed dniem 12 marca 2009 roku z uwagi na treść art. 442¹ § 1 kc. Wskazano ponadto, iż w pozostałym zakresie powód nie wykazał

przesłanek uzasadniających przyznanie określonej kwoty tytułem zadośćuczynienia i odszkodowania. Nie powołał w tym celu żadnych dowodów na poparcie swoich twierdzeń. Wskazał, iż samo okresowe przebywanie w zakładzie karnym nie jest bezprawne, co wyklucza majątkową i niemajątkową odpowiedzialność pozwanego Skarbu Państwa. Państwo ma obowiązek zapewnienia godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, niemniej nie oznacza to, że w każdym wypadku przeludnienia celi poniżej 3m² na jedną osobę - w okresie obowiązywania art. 248 § 1 kkw – w razie spełnienia przesłanek z tego przepisu – występuje odpowiedzialność pozwanego. Podniesiono, iż każda z cel, w których przebywał powód była wyposażona we właściwy sprzęt kwaterunkowy, posiadała odpowiednie oświetlenie, wentylację oraz kącik sanitarny, osadzeni, w tym powód mieli ponadto zapewnioną właściwą opiekę medyczną / odpowiedź na pozew k. 39-47 /.

W toku dalszego postępowania strony podtrzymywały swoje stanowiska w sprawie.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Powód M. M. przebywał w Areszcie Śledczym w L.

w okresie od dnia 14 grudnia 1999 roku do dnia 16 marca 2000 roku, od dnia 17 czerwca 2001 roku do dnia 8 sierpnia 2001 roku, od dnia 19 lutego 2008 roku do dnia 18 marca 2009 roku, od dnia 20 października 2009 roku do dnia 1 lipca 2010 roku, od dnia 4 stycznia 2011 roku do dnia 9 lutego 2011 roku

i od dnia 31 sierpnia 2011 roku do dnia 15 września 2011 roku. W okresie od dnia 12 marca 2009 roku do dnia 18 marca 2009 roku powód był osadzony

w celi przeznaczonej dla czterech osób, do której było dostawione jedno łóżko oraz w okresie od dnia 20 października 2009 roku do dnia 3 listopada 2009 roku w celi czteroosobowej, do której dostawione było jedno łóżko, łącznie 22 dni. W okresie pobytu powoda w powyższej jednostce penitencjarnej w okresie od dnia 3 listopada 2009 roku powód miał zapewnioną 3m² powierzchnię w celi (informacja o pobytach k. 53-54).

Z uwagi na występujące w Areszcie Śledczym w L. okresowe przeludnienia, Dyrektor tego Aresztu na podstawie wydawanych zarządzeń umieszczał osadzonych w warunkach, w których powierzchnia mieszkalna wynosi mniej niż 3 m² na osobę, informując o podjętych działaniach sędziego penitencjarnego / zarządzenie k. 5558, pismo k. 59, zarządzenie k. 60—64, zarządzenie k. 65—68, pismo k. 69, zarządzenie k. 70—73, pismo k. 74, zarządzenie k. 75-78, pismo k. 79, notatka k. 80, zarządzenie k. 165-168 i k. 169-172).

Cele wyposażone były i są w sprzęt kwaterunkowy, odpowiednią do liczby osadzonych ilość łóżek, a w razie wydania zarządzenia o czasowym zmniejszeniu normy metrażowej w celach dostawiane były i są nowe łóżka. Stan przeludnienia nie miał wpływu na warunki sanitarne panujące w areszcie. Cele mieszkalne, w których przebywał powód posiadają prawidłową wentylację, mają odpowiednio urządzone kąciki sanitarne wyodrębnione ściankami od części mieszkalnej zapewniający niezbędny poziom intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych. Ponadto powód miał zapewniony dostęp do służby zdrowia. Warunki bytowe w Areszcie Śledczym w L. były przedmiotem wizytacji przeprowadzonej przez Sędziego Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Lublinie, której wyniki nie stwierdziły nieprawidłowości w funkcjonowaniu przedmiotowej jednostki penitencjarnej (notatka służbowa k. 81—82, notatka służbowa k. 83-84).

Powód M. M. przebywał w Zakładzie Karnym w C.

w okresie od dnia 18 lutego 2007 roku do dnia 19 lutego 2008 roku, od dnia

18 marca 2009 roku do dnia 20 października 2009 roku, od dnia 1 lipca 2010 roku do dnia 10 września 2010 roku (informacja o pobytach k. 109). Z uwagi na występujące przed dniem 5 grudnia 2009 roku w Zakładzie Karnym

w C. okresowe przeludnienia, Dyrektor tego Zakładu na podstawie wydawanych zarządzeń umieszczał osadzonych w warunkach, w których powierzchnia mieszkalna wynosi mniej niż 3 m² na osobę, informując

o podjętych działaniach sędziego penitencjarnego. W okresie po dniu 5 grudnia 2009 roku w Zakładzie Karnym w C. osadzeni mieli zapewnioną powierzchnię 3 m² na osobę (decyzja k. 110, zarządzenie k. 119-120, decyzja k. 121, pisma k. 122 – 129).

Cele wyposażone były w sprzęt kwaterunkowy, odpowiednią do liczby osadzonych ilość łóżek, a w razie wydania zarządzenia o czasowym zmniejszeniu normy metrażowej w celach dostawiane były i są nowe łóżka. Stan przeludnienia nie ma wpływu na warunki sanitarne panujące w areszcie. Cele mieszkalne, w których przebywał powód posiadają prawidłową wentylację, są prawidłowo ogrzewane, mają odpowiednio urządzony kącik sanitarny wyodrębniony ściankami od części mieszkalnej zapewniający niezbędny poziom intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych, osadzeni otrzymują odpowiednią ilość środków czystości i higieny. Ponadto powód miał zapewniony dostęp do służby zdrowia. Powód mógł ponadto korzystać z zajęć na boisku rekreacyjnym i sali rekreacji siłowej, miał także możliwość posiadania własnego sprzętu RTV, miał też możliwość utrzymywania kontaktu z najbliższymi poprzez widzenia, korespondencje

i rozmowy telefoniczne, mógł otrzymywać paczki żywnościowe i higieniczno – odzieżowe, miał też możliwość korzystania z różnych form zajęć kulturalno – oświatowych, punktu bibliotecznego, oglądania programów telewizyjnych, czytania codziennej prasy, słuchania programów radiowych i audycji miejscowego radiowęzła, powód miał też możliwość brania udziału

w konkursach i turniejach, kursach doszkalających. Warunki bytowe

w Zakładzie Karnym w C. były przedmiotem wizytacji przeprowadzonej przez Sędziego Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Lublinie, której wyniki nie stwierdziły nieprawidłowości w funkcjonowaniu przedmiotowej jednostki penitencjarnej (notatka służbowa k. 130, protokół k. 131-135, protokół k. 136-141, notatka służbowa k. 142, notatka służbowa k. 144, książka zdrowia k. 85-104, zeznania świadka M. D. k. 209, zeznania świadka G. I. k. 210, zeznania świadka L. D. k. 211, zeznania świadka D. M. k. 252).

Powód M. M. przebywał w Areszcie Śledczym

w K. w okresie od dnia 27 maja 2003 roku do dnia 1 września 2003 roku (informacja o pobytach k. 148). Cele wyposażone były

w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, odpowiednią do liczby osadzonych ilość łóżek, a w razie wydania zarządzenia o czasowym zmniejszeniu normy metrażowej w celach dostawiane są nowe łóżka. Stan przeludnienia nie miał wpływu na warunki sanitarne panujące w Areszcie. Cele mieszkalne, w których przebywał powód posiadały prawidłową wentylację, miały odpowiednio urządzony kącik sanitarny wyodrębniony ściankami od części mieszkalnej zapewniający niezbędny poziom intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych. Ponadto powód miał zapewniony dostęp do służby zdrowia, otrzymał też niezbędną odzież, bieliznę i obuwie, pościel, materace oraz naczynia stołowe (decyzje k. 149-153, pismo k. 154, notatka urzędowa k. 155).

Powód M. M. urodził się w dniu (...) roku w L., ma wykształcenie zawodowe, z zawodu jest elektrykiem i malarzem. Powód cierpi na bezsenność, ma problemy ze wzrokiem i problemy stomatologiczne. Powód jak zeznał - odbywa karę „18 lat pozbawienia wolności”, obecnie przebywa w Areszcie Śledczym W.– M.(zeznania powoda k. 296-297).

Powyższych ustaleń Sąd dokonał w oparciu o wskazane powyżej dowody.

Odnosnie dokumentów zgromadzonych w aktach sprawy, należy wskazać, iż żadna ze stron nie zgłaszała zastrzeżeń, co do ich prawdziwości. Sąd z urzędu również nie dostrzegł jakichkolwiek podstaw do zakwestionowania ich mocy dowodowej. Stąd też, ta kategoria dowodów została obdarzona w całości walorem wiarygodności i posłużyła dla ustalenia stanu faktycznego niniejszej sprawy. Sąd uwzględnił także zeznania powoda oraz świadków w zakresie w jakim są zgodne z pozostałym materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie. W ocenie Sądu, dowody uznane za wiarygodne w opisanej konfiguracji, tworzą łańcuch dowodów niesprzecznych wewnątrz i pozwalają na ustalenie stanu faktycznego w stopniu wystarczającym dla jednoznacznego wyrokowania w sprawie, przy wysnuwaniu wniosków zgodnych z zasadami logicznego rozumowania

i opartych na doświadczeniu życiowym. Zgodnie z treścią art. 328 § 2 k.p.c. Sąd jest zwolniony ze wskazywania przyczyn, dla których dał wiarę dowodom stanowiącym podstawę ustaleń faktycznych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

W niniejszej sprawie, powód wskazał, że podstawą prawną roszczeń odszkodowawczych wysuwanych w pozwie stanowi przepis art. 417 § 1 k.c., zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa [...]. Należy w tym miejscu wskazać,

że przesłankami tego rodzaju odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa jest szkoda w rozumieniu art. 361 § 2 k.c. oraz bezprawność działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej, na co powód w pozwie w ogóle się nie powoływał. Natomiast podstawę faktyczną swojego roszczenia o zasądzenie zadośćuczynienia powód odnosił wprost do umieszczenia go w latach 1999-2010 w celach przeludnionych w okresie odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w C., Areszcie Śledczym w L. oraz K., wskazując ogólnie na poniżające jego godność traktowanie. Tym samym powód w zakresie podstawy prawnej odpowiedzialności pozwanego Skarbu Państwa odwoływał się wprost do przepisów art. 24 k.c. i 448 k.c. oraz – jak wprost wskazał w pozwie – do przepisu „art. 3 i 8 Konwencji Praw Człowieka oraz art. 40, 41 i 47 Konstytucji RP i art. 110§2kkw”.

Na wstępie zważyć należy, iż istotnie wymóg zapewnienia przez Rzeczpospolitą Polską godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych obowiązków państwa prawa. Stanowi o tym wprost art. 10 ust. 1 ratyfikowanego przez Polskę Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19 grudnia 1966 roku (Dz.U. z 1977 r., Nr 38, poz. 167 i 169) głoszący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Także art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 4 grudnia 1950 r., ratyfikowanej przez Polskę w 1993 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nie naruszających godności ludzkiej. Łączy się z tym wynikający z art. 8 ust.1 Konwencji nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku. Odpowiednikami powyższych norm prawa międzynarodowego są postanowienia art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji RP, wprowadzające wyżej wskazane zasady na grunt prawa polskiego. Zwrócił na to uwagę Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 28 lutego 2007 r. w sprawie sygn. V CSK 431/06 (OSNC 2008/1/13).

Natomiast zgodnie z artykułem 29 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, (będącej pierwszym i podstawowym aktem z zakresu ochrony praw człowieka), każdy człowiek ma obowiązki wobec społeczności, w której to jedynie jest możliwy swobodny i pełny rozwój jego osobowości (pkt 1).

W korzystaniu ze swych praw i wolności każdy człowiek podlega jedynie takim ograniczeniom, które są ustalone przez prawo wyłącznie w celu zapewnienia odpowiedniego uznania i poszanowania praw i wolności innych oraz w celu uczynienia zadość słusznym wymogom moralności, porządku publicznego i powszechnego dobrobytu w demokratycznym społeczeństwie (pkt 2). Niniejsze prawa i wolności nie mogą w żadnym wypadku być wykorzystane w sposób sprzeczny z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych (pkt 3).

Na analogicznym systemie praw człowieka oparta jest również Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Jej art. 82 stanowi, iż obowiązkiem obywatela polskiego jest wierność Rzeczypospolitej Polskiej oraz troska o dobro wspólne. Z kolei art. 83 Konstytucji wskazuje, iż każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej.

Jak wynika z powołanych przepisów każde prawo człowieka jest związane z konkretnym obowiązkiem. Niedopuszczalne jest zatem zawężanie przez powoda interpretacji praw człowieka, poprzez powoływanie się tylko i wyłącznie na uprawnienia, bez uwzględnienia jego obowiązków związanych z tymi prawami.

Sąd Okręgowy rozpoznający niniejszą sprawę miał na uwadze wszystkie powyższe uregulowania prawne i doszedł do wniosku, że w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy sam fakt przebywania przez powoda M. M. w celach, w których okresowo nie została zachowana minimalna norma powierzchni celi przypadająca na jedną osobę – nie uzasadnia zasądzenia zadośćuczynienia z tytułu zbyt uciążliwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności.

Należy stwierdzić, że podstawowe reguły dotyczące zasad i warunków odbywania kary pozbawienia wolności zawarte są w kodeksie karnym wykonawczym (k.k.w.) i przepisach wykonawczych, w tym wydanych na podstawie przepisu art. 248 § 2 k.k.w..

Stosownie do przepisu art. 110 § 2 zd. 1 k.k.w., powierzchnia w celi mieszkalnej, przypadająca na skazanego, wynosi nie mniej niż 3 m². Należy jednak zwrócić uwagę, że nie jest to norma o charakterze bezwzględny, od której nie byłoby wyjątków, ponieważ według art. 248 § 1 k.k.w., w szczególnie uzasadnionych wypadkach dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego może umieścić osadzonych, na czas określony w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej niż 3 m². O takim umieszczeniu należy bezzwłocznie powiadomić sędziego penitencjarnego.

Cytowany ostatnio przepis art. 248 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (DZ.U. Nr 90, poz. 557 ze zm.), stanowi wyjątek od ogólnej zasady i powinien być wykładany ściśle. Przepis ten uznany został za niezgodny z art. 40, 41 ust. 4 i art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 26 maja 2008 r., sygn. SK 25/07 (OTK-A 2008/4/62), jednak odroczone utratę jego mocy obowiązującej z upływem 18 miesięcy od dnia ogłoszenia tego wyroku w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Tym samym przepis art. 248 § 1 k.k.w. utracił moc obowiązującą z dniem 5 grudnia 2009 r., ponieważ ogłoszenie wyroku Trybunału Konstytucyjnego nastąpiło w Dzienniku Ustaw RP z dnia 5 czerwca 2008 r. (Dz.U. Nr 96, poz. 620). Do chwili utraty mocy obowiązującej przepis ten może być więc stosowany w zakresie, jaki obejmuje jego hipoteza.

Odnośnie zagadnienia przeludnienia w zakładach karnych, należy jednak również przytoczyć przepisy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości

w sprawie trybu postępowania właściwych organów w wypadku, gdy liczba osadzonych w zakładach karnych lub aresztach śledczych przekroczy w skali kraju ogólna pojemność tych zakładów z dnia 19 kwietnia 2006 roku (Dz. U. z 2006 roku, Nr 65, poz. 459), które w § 1 ust. 1 stanowi, iż w wypadku, gdy liczba osadzonych zakwaterowanych w zakładach karnych i aresztach śledczych oraz podległych im oddziałach zewnętrznych, zwanych dalej "zakładami", przekroczy w skali kraju ogólną pojemność tych zakładów, Dyrektor Generalny Służby Więziennej, w terminie 7 dni od dnia przekroczenia pojemności, przedstawia informację o tym, zwaną dalej "informacją", Ministrowi Sprawiedliwości, dyrektorom okręgowym Służby Więziennej oraz dyrektorom zakładów. Z kolei § 2 stanowi, iż po otrzymaniu informacji dyrektor okręgowy Służby Więziennej oraz dyrektor zakładu jest obowiązany, każdy w zakresie swojego działania, podjąć czynności mające na celu przystosowanie pomieszczeń niewliczanych do pojemności zakładu do wymogów cel mieszkalnych (§ 2 ust. 1). Na dodatkowe cele mieszkalne, o których mowa w ust. 1, nie mogą być przeznaczone pomieszczenia, które są niezbędne dla zachowania prawidłowego funkcjonowania zakładu (§ 2 ust. 2). W dodatkowych celach mieszkalnych zakwaterowuje się osadzonych na czas określony po przekroczeniu pojemności zakładu (§ 2 ust. 3). W wypadku wykorzystania miejsc zakwaterowania w dodatkowych celach mieszkalnych osadzonych można umieścić na czas określony, w warunkach, w których powierzchnia w celi na jedną osobę wynosi mniej, niż 3 m² (§ 2 ust. 4).

Nie można również pominąć wyroku Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2007 roku, stanowiącego, że zapewnienie przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymagań demokratycznego państwa prawnego. Jednakże osadzenie skazanego w celi w warunkach, w których powierzchnia na jedną osobę wynosiła mniej, niż 3 m², przy spełnieniu przesłanek określonych w art. 248 § 1 k.k.w. jest zgodne z prawem (vide: II CSK 269/07, OSNC-ZD 2008/3/75).

Należy stwierdzić, że w przedmiotowej sprawie wymienione wyżej przepisy Konstytucji RP, aktów prawa międzynarodowego, ustawy kodeks karny wykonawczy oraz przywołane wyżej przepisy wykonawcze do tej ustawy nie zostały naruszone.

W niniejszej sprawie przepis art. 248 kkw, o którym była mowa powyżej - znajduje w pełni zastosowanie, co do pobytu powoda w Areszcie Śledczym w L. w okresie od dnia 14 grudnia 1999 roku do dnia 16 marca 2000 roku, od dnia 17 czerwca 2001 roku do dnia 8 sierpnia 2001 roku, od dnia 19 lutego 2008 roku do dnia 18 marca 2009 roku, od dnia 20 października 2009 roku do dnia 5 grudnia 2009 roku, od dnia 12 marca 2009 roku do dnia 18 marca 2009 roku, w Zakładzie Karnym w C. w okresie od dnia 18 lutego 2007 roku do dnia 19 lutego 2008 roku, od dnia 18 marca 2009 roku do dnia 20 października 2009 roku, w Areszcie Śledczym w K. w okresie od dnia 27 maja 2003 roku do dnia 1 września 2003 roku.

Biorąc pod uwagę fakt, iż powyższy przepis utracił moc obowiązującą z dniem 5 grudnia 2009 roku, należy stwierdzić, iż po tym dniu przepis art. 248 § 1 kkw nie mógł być stosowany w zakresie, jaki obejmuje jego hipoteza.

Kontynuując rozważania, pozostaje poza sporem, że godziwe warunki odbywania kary pozbawienia wolności to nie tylko zapewnienie odpowiedniej powierzchni życiowej osadzonym. Jest to warunek istotny, ale nie rozstrzygający. Równie ważne są inne warunki, jakie panują w jednostce penitencjarnej, które wpływają na ocenę godziwego odbywania kary pozbawienia wolności. Godność osobista człowieka, czyli poczucie własnej wartości jest tym elementem osobowości człowieka, który kształtowany jest nie tylko przez niego samego, ale także przez okoliczności zewnętrzne. Subiektywne odczucia naruszenia własnej godności mogą być czasem nieuzasadnione, a widoczne będzie to szczególnie u osób nadmiernie wyczulonych na punkcie własnej wartości. Dlatego decydujące w ocenie, czy nastąpiło naruszenie godności osobistej, powinny być kryteria obiektywne. W przedmiotowej sprawie dla oceny, czy godność powoda została naruszona ma całokształt działalności pozwanego w zakresie zapewnienia godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, a tu stwierdzić można, że pozwany dokłada starań, aby takie warunki zapewnić.

W ustalonym stanie faktycznym w niniejszej sprawie pomimo okresowego przebywania przez powoda w przeludnionych celach roszczenie

o zasądzenie zadośćuczynienia nie mogło zostać uwzględnione, skoro umieszczanie powoda w celach, w których powierzchnia mieszkalna była mniejsza niż 3 m² na jednego osadzonego odbyło się na podstawie mających umocowanie ustawowe zarządzeń Dyrektora Aresztu Śledczego w L., Dyrektora Zakładu Karnego w C., Dyrektora Aresztu Śledczego

w K., wydanych na podstawie art. 248 § 1 k.k.w., po spełnieniu przesłanek wskazanych w tym przepisie. Dyrektorzy powyższych jednostek poinformowali o tych decyzjach Przewodniczącego Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Lublinie. Dlatego nie można w takiej sytuacji uznać bezprawności działania pozwanego Skarbu Państwa.

Według art. 24 § 1 i 2 k.c., ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny. Jeżeli skutek naruszenia dobra osobistego została wyrządzona szkoda majątkowa, poszkodowany może żądać jej naprawienia na zasadach ogólnych.

I tak, zgodnie z przepisem art. 23 k.c., dobra osobiste człowieka, jak w szczególności: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska, pozostają pod ochroną prawa cywilnego niezależnie od ochrony przewidzianej

w innych przepisach. Stosownie zaś do treści przepisu art. 24 § 1 k.c., ten czyje dobro zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia ich skutków, w szczególności, ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie, może on również żądać również zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Z cytowanego powyżej przepisu wynika, iż niezbędne jest wykazanie trzech przesłanek odpowiedzialności z art. 24 § 1 k.c., a mianowicie: naruszenia dóbr osobistych, bezprawności działania (tj. działania sprzecznego z normami prawnymi, a także z porządkiem prawnym oraz z zasadami współżycia społecznego) i zawinienia.

W tym miejscu należy jednak podkreślić, iż dokonując oceny, że określone zachowanie dotknęło sfery dóbr osobistych osoby żądającej ochrony, Sąd ma na uwadze nie tylko punkt widzenia osoby żądającej ochrony i jej indywidualną wrażliwość (kryterium subiektywne), ale przede wszystkim kryterium wzorców obiektywnych, w tym także odczucia szerszego grona osób oraz powszechnie przyjmowane i zasługujące na akceptację normy postępowania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, jak i w doktrynie od dawna została przesądzona kwestia obiektywnej koncepcji naruszenia dóbr osobistych – to jest ocenianej z punktu widzenia reakcji i odczuć społeczeństwa, a nie bezpośrednio zainteresowanego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 1976 roku, sygn. II CR 692/75 opubl. w OSNCP 1976/11/251 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 maja 1999 roku, sygn. I CKN 16/98, opubl. w OSNC 2000/2/25).

Natomiast zgodnie z art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego Sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przepis art. 23 k.c., który zawiera otwarty katalog dóbr osobistych, zalicza do nich w szczególności: zdrowie, wolność, cześć, swobodę sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnicę korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukową, artystyczną, wynalazczą i racjonalizatorską.

Ubocznie należy jedynie wskazać, iż roszczenie z art. 448 k.c. jest samodzielnym instrumentem ochrony dóbr osobistych, zajmującym pozycję pośrednią między zadośćuczynieniem, stanowiącym majątkowy środek ochrony, a roszczeniami niemajątkowymi. W dotychczasowej linii orzeczniczej Sąd Najwyższy przyjął, że przesłanką odpowiedzialności na podstawie art. 448 k.c. jest nie tylko bezprawne, ale i zawinione działanie sprawcy naruszenia dobra osobistego, przy czym w grę może wchodzić zarówno wina umyślna, jak i nieumyślna (vide: m. in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2002 roku sygn. akt V CKN 1581/00, OSNC 2004/4/53; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2007 roku, sygn. akt III CSK 358/06, Lex nr 277289 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 stycznia 2008 roku, sygn. akt I CSK 319/07, M. Praw. 2008/4/172).

Wynika z powyższego, że samo przeludnienie cel, w których przebywał powód nie jest samoistną podstawą zasądzenia zadośćuczynienia i nie przesądza samo przez się, że do naruszenia godności osobistej osadzonego doszło. O ewentualnym naruszeniu tej godności można by mówić w sytuacji, gdyby poza przeludnieniem, albo też bezpośrednim jego skutkiem, był brak właściwie wykonanych urządzeń sanitarnych, cela nie byłaby dobrze wentylowana, nie byłyby zapewnione wszystkim skazanym odpowiednie miejsca do spania, skazani nie mogliby korzystać z różnych form zaangażowania kulturalno-oświatowego, czy też z zajęć sportowych (zob. uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r., V CSK 431/06, OSNC 2008/1/13). W tym miejscu podkreślić należy, iż postępowanie dowodowe przeprowadzone w niniejszej sprawie wykazało, iż cele, w których przebywał powód w Areszcie Śledczym w L. wyposażone są w sprzęt kwaterunkowy, odpowiednią do liczby osadzonych ilość łóżek, a w razie wydania zarządzenia o czasowym zmniejszeniu normy metrażowej w celach dostawiane były nowe łóżka. Stan przeludnienia nie miał wpływu na warunki sanitarne panujące w areszcie. Cele mieszkalne, w których przebywał powód posiadały prawidłową wentylację, miały odpowiednio urządzony kącik sanitarny wyodrębniony ściankami od części mieszkalnej zapewniający niezbędny poziom intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych. Ponadto powód miał zapewniony dostęp do służby zdrowia. Wskazać też należy, iż warunki bytowe w Areszcie

Śledczym w L. były przedmiotem wizytacji przeprowadzonej przez Sędziego Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Lublinie, której wyniki nie stwierdziły nieprawidłowości w funkcjonowaniu przedmiotowej jednostki penitencjarnej. Podobnie, cele w Zakładzie Karnym w C. wyposażone były w sprzęt kwaterunkowy, odpowiednią do liczby osadzonych ilość łóżek, a w razie wydania zarządzenia o czasowym zmniejszeniu normy metrażowej w celach dostawiane były nowe łóżka. Stan przeludnienia nie miał wpływu na warunki sanitarne panujące w areszcie. Cele mieszkalne, w których przebywał powód posiadały prawidłową wentylację, były prawidłowo ogrzewane, miały odpowiednio urządzony kącik sanitarny wyodrębniony ściankami od części mieszkalnej zapewniający niezbędny poziom intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych, osadzeni otrzymywali odpowiednią ilość środków czystości i higieny. Ponadto powód miał zapewniony dostęp do służby zdrowia. Powód mógł ponadto korzystać z zajęć na boisku rekreacyjnym i sali rekreacji siłowej, miał także możliwość posiadania własnego sprzętu RTV, miał też możliwość utrzymywania kontaktu z najbliższymi poprzez widzenia, korespondencje i rozmowy telefoniczne, mógł otrzymywać paczki żywnościowe i higieniczno – odzieżowe, miał też możliwość korzystania z różnych form zajęć kulturalno – oświatowych, punktu bibliotecznego, oglądania programów telewizyjnych, czytania codziennej prasy, słuchania programów radiowych i audycji miejscowego radiowęzła, powód miał też możliwość brania udziału w konkursach i turniejach, kursach doszkalających. Warunki bytowe w Zakładzie Karnym w C. były również przedmiotem wizytacji przeprowadzonej przez Sędziego Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Lublinie, której wyniki nie stwierdziły nieprawidłowości w funkcjonowaniu przedmiotowej jednostki penitencjarnej. Podobnie cele w Areszcie Śledczym w K. wyposażone były w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy, odpowiednią do liczby osadzonych ilość łóżek, a w razie wydania zarządzenia o czasowym zmniejszeniu normy metrażowej w celach dostawiane były nowe łóżka. Stan przeludnienia nie miał wpływu na warunki sanitarne panujące w Areszcie. Cele mieszkalne, w których przebywał powód posiadały prawidłową wentylację, miały odpowiednio urządzony kącik sanitarny wyodrębniony ściankami od części mieszkalnej zapewniający niezbędny poziom intymności przy załatwianiu potrzeb fizjologicznych. Ponadto powód miał zapewniony dostęp do służby zdrowia, otrzymała też niezbędną odzież, bieliznę i obuwie, pościel, materace oraz naczynia stołowe.

Bacząc na powyższe oraz dokonując oceny żądań powoda stwierdzić należy, odwołując się do wyżej cytowanego poglądu, iż jedynie brak tych warunków powodowałby naruszenie art. 110 § 2 zd. 2 k.k.w., według którego cele wyposaża się w odpowiedni sprzęt kwaterunkowy zapewniający skazanemu osobne miejsce do spania, odpowiednie warunki higieny, dostateczny dopływ powietrza i odpowiednią do pory roku temperaturę, według norm określonych dla pomieszczeń mieszkalnych, a także oświetlenie odpowiednie do czytania i wykonywania pracy. Niespełnienie tych wymagań prowadziłoby dopiero do bezprawnego zaniechania, zaś postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie nie wykazało aby takie sytuacje miały miejsce, tj. aby warunki odbywania kary pozbawienia wolności były niezgodne z przepisami prawa.

Co więcej, jak wykazało postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie, administracja jednostek penitencjarnych w L., C.

i K., dokłada wszelkich starań aby zapewnić osadzonym humanitarne warunki bytowe odbywania kary, niezbędne środki czystości, artykuły higieniczne, opiekę medyczną, osadzeni mają możliwość korzystania z biblioteki, ma dostęp do prasy oraz mają możliwość uczestniczenia w zajęciach sportowych, kulturalnych i oświatowych, kursach doszkalających.

Te, bowiem dosyć szerokie możliwości uczestniczenia w różnorodnych zajęciach z pewnością przyczyniają się do umocnienia wśród osadzonych poczucia godziwego odbywania kary pozbawienia wolności. W zamierzeniu mają na celu prawidłowy przebieg procesu resocjalizacji osadzonych, przywrócenie właściwie rozumianej godności i poczucia własnej wartości zachwianej poprzez popełnienie przestępstwa. Inną zupełnie sprawą jest to, czy konkretny osadzony dąży do tego, aby z tego rodzaju uprawnień korzystać, mając na uwadze jego indywidualną postawę i ocenę dokonywaną przez nadzorujących wykonywanie kary funkcjonariuszy służby więziennej.

Powyższe potwierdza także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2000 roku, stanowiący, iż w przypadku osób skazanych istnieje większa trudność w ocenie naruszenia ich dóbr osobistych, a to z uwagi na fakt, iż samo pozbawienie

wolności jest już ze swej istoty naruszeniem dobra osobistego w postaci wolności, godności. Samo pozbawienie wolności na skutek tymczasowego aresztowania, czy też w oparciu o wyrok skazujący, jak i wszelkie procedury, którym podlega osadzony w zakładzie karnym są jednak przewidziane prawem. Tak więc o naruszeniu dóbr osobistych skazanego można mówić dopiero wówczas, gdy dobra te zostają naruszone wskutek działań nieprzewidzianych procedurą regulującą pozbawienie wolności. Działanie w ramach porządku prawnego wyłącza bezprawność w rozumieniu art. 24 k.c., jeśli jest ono dokonane w granicach określonych porządkiem prawnym (vide: I CKN 1149/98, Lex nr 50831).

Z drugiej strony Sąd dostrzega również, że przebywanie w przeludnionej jednostce penitencjarnej wiąże się z ograniczeniami i niedogodnościami. Nie w każdym jednak takim przypadku dochodzi do naruszenia dóbr osobistych. Kwestie te należy rozważyć po dokonaniu analizy konkretnego przypadku. W niniejszej sprawie powód nie wykazał żadnej szkody, ani na mieniu, ani na zdrowiu, które pozostawałyby w adekwatnym związku przyczynowym w faktem przebywania w celach, w których doszło do przekroczenia minimalnej powierzchni celi przypadającej na jednego skazanego, a pamiętać trzeba, że zasądzenie zadośćuczynienia jest zawsze fakultatywne i uzależnione jest od oceny Sądu konkretnych okoliczności sprawy, a okoliczności niniejszej sprawy nie uzasadniają zasądzenia zadośćuczynienia z powodów wskazanych w pozwie, tj. tylko i wyłącznie za sam fakt przebywania przez powoda w przeludnionej celi. Brak jest związku pomiędzy problemami stomatologicznymi powoda i pogorszeniem się jego wzroku a odbywaniem przez niego kary pozbawienia wolności, w każdym bądź razie powód takiego związku nie wykazał.

Istotne znaczenie w kontekście problemu przeludnienia w polskich zakładach karnych ma – przywoływany już – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2007 r. sygn. akt V CSK 431/06 (OSNC 2008/1/13). Sąd Najwyższy uznał, że osadzenie skazanego odbywającego karę pozbawienia wolności w przeludnionych celach, przy braku oddzielenia urządzeń sanitarnych od reszty pomieszczenia i niezapewnieniu wszystkim skazanym osobnego miejsca do spania, stanowi naruszenie dóbr osobistych: godności oraz prawa do prywatności i może rodzić odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i art. 448 k.c..

Rozstrzygnięcie to można uznać za początek włączania do katalogu dóbr osobistych praw człowieka, podlegających ochronie cywilnoprawnej, przyznanych nie tylko w polskiej Konstytucji, ale i w międzynarodowych aktach prawnych w celu wytyczania kierunków rozwoju wewnętrznego systemu prawa. Ciężar dowodu, że warunki w zakładzie karnym odpowiadały obowiązującym normom i nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, spoczywał na stronie pozwanej (art. 6 w związku z art. 24 k.c.) i pozwany w niniejszej sprawie podołał temu zadaniu wykazując, że jednostki penitencjarne funkcjonują prawidłowo, kierując się legalizmem i nie dochodzi do bezprawnego naruszania dóbr osobistych skazanych.

W ocenie Sądu postępowanie dowodowe nie wykazało, aby doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda (jego poczucia własnej godności). Właściwie rozumiana godność to przede wszystkim postawa szacunku do zbiorowości, w której się egzystuje, akceptowanie i nie naruszanie norm przez nią ustanowionych. Popelnianie przestępstw, prócz ofiary, narusza także godność samego sprawcy przestępstwa. Postawa taka nie ma nic wspólnego z korzystaniem z praw człowieka. Zgodnie z art. 29 Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (będącej pierwszym i podstawowym aktem z zakresu ochrony praw człowieka), każdy człowiek ma obowiązki wobec społeczności, w której to jedynie jest możliwy swobodny i pełny rozwój jego osobowości (pkt 1).

W korzystaniu ze swych praw i wolności każdy człowiek podlega jedynie takim ograniczeniom, które są ustalone przez prawo wyłącznie w celu zapewnienia odpowiedniego uznania i poszanowania praw i wolności innych oraz w celu uczynienia zadość słusznym wymogom moralności, porządku publicznego i powszechnego dobrobytu w demokratycznym społeczeństwie (pkt 2). Niniejsze prawa i wolności nie mogą w żadnym wypadku być wykorzystane w sposób sprzeczny z celami i zasadami Organizacji Narodów Zjednoczonych (pkt 3). Na analogicznym systemie praw człowieka jest oparta również Konstytucja RP. W jej art. 82 postanowiono, że obowiązkiem obywatela polskiego jest wierność Rzeczypospolitej Polskiej oraz troska

o dobro wspólne, a w art. 83 wskazano, że każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Wynika z tego, że każde prawo człowieka jest związane z konkretnym obowiązkiem (np. prawo do życia wiąże się z obowiązkiem poszanowania w pierwszym rzędzie życia cudzego). Dlatego niedopuszczalna jest taka interpretacja praw człowieka, według której można powoływać się wyłącznie na uprawnienia, bez uwzględnienia obowiązków z prawem związanych, o czym powód zdaje się zapominać.

Istnieje też pozajurydyczny aspekt oceny zgłoszonego przez powoda roszczenia. Powód M. M. odbywa wieloletnią karę pozbawienia wolności, w chwili obecnej jest utrzymywany z pieniędzy podatników. Rzeczpospolita Polska zapewnia mu taki standard odbywania kary pozbawienia wolności, na jaki ogół obywateli stać. Warunki odbywania kary pozbawienia wolności ulegają stałej poprawie wraz ze wzrostem zamożności społeczeństwa. Zakres świadczeń Państwa wobec wszystkich osadzonych oraz ich koszt, pomimo ciągle nierozwiązanego problemu przeludnienia w zakładach karnych i aresztach śledczych, jest dostateczny. Wyższy jednak, niż utrzymanie osieroconych dzieci w domach dziecka, czy ludzi chorych w szpitalach. Ponadto osoby pozostające na wolności często posiadają równie trudne warunki własnej egzystencji. Osoby, którym są przyznawane lokale socjalne otrzymują te lokale bardzo często o obniżonym standardzie (wspólna z innymi lokatorami toaleta, brak ciepłej wody w pomieszczeniu, bądź w ogóle brak dostępu do ciepłej wody). Możliwy do zrealizowania przez powoda zakres zajęć kulturalno-oświatowych, czy sportowych w warunkach zamkniętych przekracza to, co Państwo oferuje wspomnianym już osieroconym dzieciom.

Dlatego trudno nie dostrzec, że powód zgłaszając roszczenie określone w pozwie z powołaniem się na niezachowanie przez pozwanego minimalnej normy powierzchni przypadającej na jednego osadzonego oraz niczym nie popartymi zarzutami braku zapewnienia odpowiednich warunków odbywania kary pozbawienia wolności w postaci złego oświetlenia w celach, niewłaściwej wentylacji, nieprzyjemnego zapachu w celach, braku zajęć kulturalno-oświatowych, braku dostępu do opieki medycznej, w ogóle nie miał na względzie obowiązków, jakie jego egzystencja nakłada na niego wobec społeczeństwa, choćby poprzez branie aktywnego udziału w procesie resocjalizacji. Skoro powód ma tak silnie rozbudowane poczucie własnej wartości i godności nic nie stoi na przeszkodzie, aby skorzystał z możliwości resocjalizacyjnych i po zakończeniu odbywania kary zapewnił sobie standard życia, w sposób zgodny z prawem, taki jaki jest jego pragnieniem. Takie zachowanie byłoby z pożytkiem nie tylko dla niego, ale także dla reszty społeczeństwa, przyczyniając się także do obniżenia stanu osobowego w jednostkach penitencjarnych i kosztów ich utrzymania.

Trzeba też pamiętać, że zgodnie z art. 67 k.k.w., wykonywanie kary pozbawienia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli współdziałania w kształtowaniu jego społecznie pożądanego postaw, w szczególności poczucie odpowiedzialności za swoje postępowanie oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego i tym samym powstrzymania się od powrotu do przestępstwa. Dla osiągnięcia tych celów powinno się w sposób zindywidualizowany oddziaływać na skazanych w ramach określonych w ustawie systemów wykonywania kary, w różnych rodzajach i typach zakładów karnych. W oddziaływaniu na skazanych, przy poszanowaniu ich praw i wymaganiu wypełniania przez nich obowiązków, uwzględnia się przede wszystkim pracę, zwłaszcza sprzyjającą zdobywaniu kwalifikacji zawodowych, naukę, zajęcia kulturalno-oświatowe i sportowe, podtrzymywanie kontaktów z rodziną i światem zewnętrznym oraz środki terapeutyczne.

Zwrócić też należy uwagę, że przeludnienie aresztów śledczych i zakładów karnych jest rzeczywistym problemem i dotyczy realiów społecznych, a nie stanu prawa. Powód zaś w warunkach zamkniętych znajduje się z tego powodu, że dopuścił się przestępstwa i odbywa karę pozbawienia wolności, która z istoty swojej jest dolegliwa i spełnia również funkcje represyjne.

Z tych też wszystkich względów, powództwo w przedmiocie zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych należy uznać za całkowicie bezzasadne, zaś żądanie odszkodowania jako nieudowodnione wobec braku wykazania przesłanek odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa, tj. szkody w rozumieniu art. 361 § 2 k.c. oraz bezprawności działania lub zaniechania przy wykonywaniu władzy publicznej. Podkreślić należy, że z treści cytowanego na wstępie rozważań przepisu art. 448 k.c. wynika,

że podstawową przesłanką odpowiedzialności jest w tym wypadku wykazanie uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia, które pozostawałyby w adekwatnym związku przyczynowym z określonym zdarzeniem wywołującym szkodę. Ciężar udowodnienia tych okoliczności (zgodnie z art. 6 k.c. i art. 232 zd. 1 k.p.c.) spoczywa w tym wypadku na powodzie, czego powód jednak w niniejszej sprawie nie wykazał.

Podkreślić należy, że niewątpliwie pobyt w zakładzie karnym, czy areszcie śledczym dla każdego człowieka nie jest sytuacją komfortową, czego nie trzeba udowadniać, jednakże trzeba mieć też na uwadze i to, że warunków więziennych nie można utożsamiać z warunkami panującymi na wolności.

Końcowo należy wspomnieć, iż należało uznać za uzasadniony podniesiony przez pozwanego zarzut przedawnienia. Przedawnieniu podlegają roszczenia o charakterze majątkowym, a takich dochodził powód. Skoro powód opiera roszczenie na zapłacie zadośćuczynienia i odszkodowania, to słusznie pozwany zauważa, że roszczenia dotyczące zdarzeń sprzed ponad trzech lat od dnia wniesienia powództwa (11.03.2012r.) należało uznać za przedawnione na podstawie art. 442¹ kc. Powód mógł roszczenia zgłosić stosownie wcześniej, bowiem znał podmiot zobowiązany do naprawienia roszczeń. Toteż nic nie usprawiedliwia przekroczenia terminów przedawnienia. Pogląd taki wyraził również Sąd Apelacyjny w Lublinie w uzasadnieniu wyroku w sprawie I Aca 576/11.

Mając na uwadze powyższą argumentację opartą na podstawie powołanych przepisów Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku oddalając zgłoszone roszczenie (punkt I wyroku).

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 102 k.p.c.

Sąd miał świadomość, iż generalną zasadą w zakresie rozliczenia kosztów procesu jest odpowiedzialność za wynik procesu (art. 98 k.p.c.). Zgodnie z tą zasadą koszty procesu w niniejszej sprawie, poniesione przez stronę pozwaną winny być jej zwrócone przez stronę powodową. Niemniej jednak art. 102 k.p.c. przewiduje odstępianie od tej zasady w szczególnie uzasadnionych przypadkach. W piśmiennictwie podnosi się, iż art. 102 k.p.c. urzeczywistnia zasadę słuszności i jako przepis wyjątkowy – stanowiący wyłom w zasadzie odpowiedzialności za wynik procesu – nie podlega wykładni rozszerzającej. Nie konkretyzuje on pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, toteż ich kwalifikacja należy do sądu, który – uwzględniając całokształt okoliczności konkretnej sprawy – powinien kierować się własnym poczuciem sprawiedliwości. W postanowieniu z dnia 14 stycznia 1974 roku, w sprawie o sygn. akt II CZ 223/73, Sąd Najwyższy wyraził pogląd, który Sąd w pełni podziela, iż: „zastosowanie przez sąd art. 102 k.p.c. powinno być oceniane w całokształcie okoliczności, które by uzasadniały odstępstwo od podstawowych zasad decydujących o rozstrzygnięciu w przedmiocie kosztów procesu. Do kręgu tych okoliczności należą, zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego (sytuacji życiowej). Okoliczności te powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego.

Mając na uwadze powyższe rozważania, jak też sytuację majątkową powoda M. M., Sąd orzekł, jak w punkcie II sentencji wyroku.

Natomiast nieuiszczone koszty sądowe, na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2010 roku, Nr 90, poz. 594 ze zm.), Sąd przejął na rachunek Skarbu Państwa (punkt III wyroku).

Mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy, powyższe rozważania i na podstawie wyżej powołanych przepisów, Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji wyroku.